

Wspólna uchwała Komitetów Naukowych Wydziału I PAN w sprawie projektu ustawy o Narodowym Programie Kopernikańskim

Komitety Naukowe działające przy Wydziale I – Nauk Humanistycznych i Społecznych Polskiej Akademii Nauk, dostrzegając zagrożenie, jakie dla niezależności polskiej nauki i dalszego istnienia Polskiej Akademii Nauk stwarza zapowiedź powołania Narodowego Programu Kopernikańskiego (NPK):

1. **Wyrażają** zdecydowany sprzeciw wobec idei powołania NPK w kształcie proponowanym w projekcie ustawy. Jest to projekt niedopracowany, niewskazujący źródeł finansowania nowej instytucji, jaką ma być Międzynarodowa Akademia Kopernikańska. Nauka w Polsce nie cierpi na niedobór form organizacyjnych, jest natomiast systemowo niedofinansowana. Pojawienie się nowej struktury organizacyjnej bez istotnego wzrostu nakładów nie rozwiąże problemów polskiej nauki. Zwiększy natomiast koszty administracyjne funkcjonowania nauki jako całości, przy czym należy się spodziewać, że nowa instytucja będzie preferowana w podziale środków kosztem już istniejących instytucji naukowych. Tym samym oznacza to co najmniej pauperyzację PAN, a w istocie jej stopniową marginalizację, prowadzącą do likwidacji.

2. **Uważają**, że ambitnych celów NPK wyrażonych w preambule projektu, wprowadzającej go ustawy, nie da się zrealizować w drodze przyjęcia aktu prawnego. Tworzenie kultury akademickiej wymaga dekad spokojnej pracy organizacyjnej i badawczej, którym musi towarzyszyć niezbędny stopień decentralizacji, rozumiany jako autonomia jednostek ludzkich i organizacyjnych. Projekt NPK, opierający się na modelu centralistycznym i dominującym wpływie polityków na funkcjonowanie Akademii, stanowi tego absolutne zaprzeczenie.

3. **Przypominają**, że podstawą funkcjonowania jednostek naukowych w Polsce jest zasada autonomii, wynikająca wprost z art. 70 ust. 5 oraz art. 73 Konstytucji RP. Zakłada ona samorządną podmiotowość środowiska naukowego, wolnego od wpływów polityków. Projekt ustawy o NPK osłabia kontrolę środowiskową, wprowadzając prymat woli politycznej w zakresie obsady personalnej nowej Akademii. Jest to kontynuacja strategii pozbywania się przez obecne władze polityczne niezależnych instytucji. Stanowi działanie klasycznie nomenklaturowe, uprzednio zaprezentowane przy próbie upartyjnienia sądów i mediów. W sposób oczywisty i nieunikniony prowadzi do osłabienia polskiej nauki i obniżenia jej prestiżu.

4. **Protestują** przeciwko sposobowi przygotowywania projektu ustawy o NPK, bez jakichkolwiek konsultacji ze środowiskiem naukowym. Regulacje prawne dotyczące nauki i szkolnictwa wyższego powinny być przyjmowane w dialogu z najbardziej nim zainteresowanym środowiskiem naukowym („nic o nas bez nas”). Jest to niezbędne dla środowiskowej legitymizacji przyjmowanych rozwiązań, której ewidentnie brakuje projektowi ustawy o NPK. Forma działania Ministerstwa Edukacji i Nauki jest nie do zaakceptowania, stanowiąc rażący przykład nagannych praktyk legislacyjnych.

5. **Wyrażają** solidarność ze stanowiskiem Prezesa PAN, prof. dr hab. Jerzego Duszyńskiego, zawartym w jego liście do członków społeczności PAN z 6 kwietnia 2021 r. i deklarują pełne poparcie dla jego działań zmierzających do zachowania niezależności i integralności Polskiej Akademii Nauk.

6. **Wzywają** Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, by w razie skierowania obecnego projektu ustawy o NPK do prac legislacyjnych w parlamencie, został on odrzucony w pierwszym czytaniu.